

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут"
Освітня програма	17770 Право
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	081 Право

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут"
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	17770
Назва ОП	Право
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Парандій Валентина Олександрівна, Міць Анастасія Миколаївна, Шаблистий Володимир Вікторович (керівник)
Залучений представник роботодавців	-
Дати візиту до ЗВО	23.02.2021 р. – 25.02.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://khai.edu/assets/documents/2234/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%20081%2006.02.21.pdf
Програма візиту експертної групи	https://khai.edu/assets/documents/2787/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%BC%D0%B0%20%D0%B2%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%82%D1%83%2017.02.21.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Результати акредитаційної експертизи засвідчили, що ОП «Право» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти не має суттєвих недоліків за 3,5-7-9 критеріями. На думку експертної групи, підстав для відмови у акредитації немає. ОП за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти має право для подальшої реалізації, розвитку та удосконалення (за умови врахування рекомендацій та усунення недоліків), оскільки в ЗВО ця ОП є першою юридичною, має потужний кадровий потенціал, студенти денної форми навчання приймають участь у форумах різного рівня, є рушійною силою ОП.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

ЕГ засвідчує максимальну відкритість ЗВО, його адміністрації (до фінальної зустрічі), гаранта та НПП, де реалізується ОП. Має місце високий рівень професійного розвитку викладачів ОП, публікації у журналах, які індексуються у Scopus та Web of Science Core Collection. Ознайомлення із матеріально-технічним забезпеченням за цією ОП дає підстави стверджувати, що освітній процес забезпечений у повній мірі, це не стосується іноземних студентів. Усі учасники освітнього процесу мають безоплатний доступ до інфраструктури та інформаційних ресурсів ЗВО. Вся необхідна інформація є відкритою у вільному доступі на сайті ЗВО. Набір ОК на ОП свідчить про формальну відповідність стандарту бакалавра права. ЕГ засвідчує максимальне залучення студентів денної форми навчання до різних форм соціальної активності, ЗВО та НПП кафедри права продемонстрували здатність до розвитку, що стало підставою для висновку ЕГ про можливість умовної (відкладеної) акредитації ОП.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Результати акредитаційної експертизи засвідчили, що ОП «Право» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти має суттєві недоліки за 1, 2 та 4 критеріями, проте ЕГ прийняла рішення про можливість виправлення ситуації в бік покращення на протязі року. ЕГ встановила факт відсутності освітнього процесу для іноземних студентів. Повне нерозуміння останніми української мови як єдиної заявленої для викладання, мінімальне розуміння російської, неможливість ними назвати російською мовою базових речей для студентів-правників свідчить про неможливість досягнення ними ПРН, визначених ОП. Цілі ОП не повністю узгоджуються із фактичною спрямованістю та діяльністю ЗВО, ПРН ОП, оскільки останні повністю відповідають стандарту бакалавра права, не має жодного ПРН для забезпечення місії ЗВО чи мети ОП в частині технічної спрямованості ЗВО. ЕГ встановила неспрацювання внутрішньої системи забезпечення якості освіти на ОП – є підстави вести мову про фальсифікацію ОП 2017 року шляхом внесення до неї ЗК, СК та ПРН зі стандарту грудня 2018 року, що свідчить про формальний підхід до визначення цілей ОП та ПРН з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін, досвіду вітчизняних та іноземних ЗВО. ЕГ рекомендує гаранту та адміністрації ЗВО переглянути позицію щодо навчання на ОП іноземців, на протязі року продемонструвати виправлення виявлених недоліків з формування ОП та її реалізації, оскільки студенти денної форми навчання заслуговують на успішне завершення цієї ОП. Рекомендовано розглянути можливість створення окремого структурного підрозділу ЗВО, відповідального за якість освіти та моніторингу освітніх програм.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

ЕГ встановлено, що цілі навчання, ЗК та СК, ПРН аналізованої ОП, не у повній мірі відповідають Стратегії розвитку Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (далі – ЗВО) на 2020-2030 роки, яку затверджено Вченою радою цього ЗВО протокол № 5 від 22 грудня 2020 року, введено в дію наказом ректора № 538 від 23.12.2020 р. (<https://khai.edu.ua/university/universitet-sogodni2/strategiya-rozvitku-universitetu/>), оскільки в місії ЗВО ОП «Право» знаходиться «а також в суміжних галузях». Метою ЗВО є лідерські

позиції серед технічних закладів вищої освіти України та світу, тоді як заявлена мета ОП не підкріплена жодним обов'язковим ОК щодо забезпечення мети ОП – «підготовка висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців освітньої кваліфікації «бакалавр права», компетентності яких відповідають сучасним вимогам роботодавців та перспективі роботи на ринку праці передусім в сферах авіації, космонавтики, машинобудування, інформаційних технологій». Таким чином, місія ЗВО, цілі ОП мають загальну ідеологію, яка не повністю узгоджується із фактичною спрямованістю та діяльністю ЗВО, ПРН ОП, оскільки останні повністю відповідають стандарту, не має жодного ПРН для забезпечення місії ЗВО чи мети ОП в частині технічної спрямованості ЗВО.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

ЕГ, у процесі зустрічей з роботодавцями, здобувачами вищої освіти ОП, представниками студентського самоврядування, професорсько-викладацьким складом, який забезпечує викладання навчальних дисциплін за ОП, були отримані факти, які формально підтверджують, що заявлені в описі ОП ПРН визначені з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін (стейкхолдерів). Формальність заключається у рецензіях на ОП (керівника місцевої прокуратура № 2 Луганської області В. Бутенка, який на зустрічі висловив побажання збільшити кримінально-правову складову ОП, та директора ТОВ «Східно-український бізнес ресурс С. Парамоненка», основним видом діяльності якої є інша допоміжна діяльність у сфері транспорту https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/40347741/). Самі рецензії не містять жодних пропозицій з вдосконалення ОП, оперують загальними фразами. ПРН за ОП повністю взяті зі стандарту, сама ОП змінювалася у 2019 та 2020 роках, цілі та ПРН ОП залишилися без змін, що свідчить про неповне розуміння гаранта та НПП кафедри права особливостей формування цілей, ЗК, СК та ПРН, що відповідали б позиції та потребам заінтересованих сторін (стейкхолдерів). ЕГ встановила, що на у 2017 році цілі та ПРН ОП не могли врахувати потреб студентів, так як їх ще не було, позиція академічної спільноти врахована нетипово – у 2020 році зміни ОП головним чином були викликані змінами у штаті кафедри права. Також ЕГ встановила, що початкову ОП схвалено проектною групою ЗВО 16 січня 2017 року (протокол № 1 від 16 січня 2017 року), проте ЗК, СК та ПРН цієї ОП повністю відповідає стандарту, затвердженого МОН України 12.12.2018 р., тобто майже за два роки до стандарту, на той час навіть проекту стандарту бакалавра права не було на обговоренні. Гарант ОП та завідувачка кафедри права цю ситуацію відмовилися коментувати, посилаючись на те, що це було зроблено їх попередниками. Фактично ОП 2017, 2019 та 2020 років майже нічим не відрізняються, ЕГ констатує про неспрацювання внутрішньої системи забезпечення якості освіти у цій частині – є підстави вести мову про фальсифікацію ОП 2017 року шляхом внесення до неї ЗК, СК та ПРН зі стандарту грудня 2018 року.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

ЕГ встановила, що цілі та ПРН ОП визначено з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності «Право» зі спеціалізацією у бік інформаційного та повітряного права за рахунок вибіркового блоку ОП. ЕГ не встановила фактів про те, що під час формування цілей та ПРН ОП було враховано досвід аналогічних іноземних програм, довід вітчизняних ОП, наведених у звіті самоаналізі, є простим перерахунком ЗВО навіть з помилками у їх назві та відсутності вказівок врахування такого досвіду. Спілкування з НПП та гарантом засвідчило відсутність врахування такого досвіду. Заявлена формальна унікальність ОП досягається виключно за рахунок блоку вибіркового ОК, особливість (унікальність) цієї ОП могла би полягати у підготовці праників для авіаційної галузі, проте жодного такого компонента – ЗК, СК та ПРН не виявлено, фактично вибіркові блоки ОК лише підсилюють ПРН, визначені стандартом. Враховуючи викладене, ЕГ констатує, що ґрунтовно виписаний у звіті самоаналізі галузевий та регіональний контекст знаходить своє відображення виключно у вибірковій компоненті ОП.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

ЕГ встановила, що не тільки ОП редакції 2019 та 2020 років відповідають наказу МОН України 12.12.2018 р. № 1379 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» першого рівня вищої освіти», а й початкова ОП 2017 року. Більш того, «ПРН 10 Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію» забезпечується лише одним ОК з української мови та двома ОК з іноземної мови, які викладаються лише на першому курсі. Враховуючи навчання на ОП студентів іноземців (азербайджанців), для яких мова викладання заявлена – українська, ЕГ констатує неможливість досягнення ПРН 10 в частині володіння українською мовою, оскільки спілкування з ними показало мінімально розуміння ними російської мови, українську взагалі не сприймають. Також й окремі студенти українці під час спілкування продемонстрували слабкий рівень володіння державною мовою, особливо в частині «правильно вживаючи правничу термінологію». З приводу англійської мови, володіння якою фактично не може бути

забезпечене викладанням лише на першому курсі, встановлено наступне. Сам ЗВО, враховуючи бажання студентів 4-го курсу здавати англійську мову для вступу на ОП магістерського рівня, забезпечим їм додаткові такі заняття, включивши їх в розклад занять. Фактично складається ситуація перевищення максимально можливих 240 кредитів ЄКТС на чотири роки навчання, проте ні ОП, ні навчальний план не змінено у бік запровадження англійської мови як обов'язкової на кожному році навчання. Отже, ЕГ констатує фактичну неможливість досягнення ПРН 10 щодо володіння державною мовою для студентів іноземців, та проблеми в досягненні вільного володіння англійською мовою, що свідчить про неповну відповідність ОП стандарту вищої освіти за спеціальність 081 «Право» першого рівня вищої освіти.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

У ОП визначені цілі та завдання, які відображають тенденції розвитку спеціальності, враховують галузей та регіональний контекст.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Цілі ОП не повністю узгоджуються із фактичною спрямованістю та діяльністю ЗВО, ПРН ОП, оскільки останні повністю відповідають стандарту, не має жодного ПРН для забезпечення місії ЗВО чи мети ОП в частині технічної спрямованості ЗВО. ЕГ встановила неспрацювання внутрішньої системи забезпечення якості освіти на ОП – є підстави вести мову про фальсифікацію ОП 2017 року шляхом внесення до неї ЗК, СК та ПРН зі стандарту грудня 2018 року, що свідчить про формальний підхід до визначення цілей ОП та ПРН з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін, досвіду вітчизняних та іноземних ЗВО. Встановлено фактичну неможливість досягнення ПРН 10 щодо володіння державною мовою для студентів іноземців, та проблеми в досягненні вільного володіння англійською мовою, що свідчить про неповну відповідність ОП стандарту вищої освіти за спеціальність 081 «Право» першого рівня вищої освіти. Рекомендовано: 1) суттєво оновити ОП з урахуванням вказаних недоліків – формування власне унікальних СК, ЗК та ПРН; 2) усунути формалізм при врахуванні потреб всіх стейкхолдерів при оновленні ОП; 3) запровадити англійську мову як обов'язковий ОК на кожному році навчання (відповідно збільшення кредитів ЄКТС) та вибіркові ОК з приводу удосконалення україномовних компетентностей, особливо для студентів іноземців; 4) запровадити практику проведення окремих тем або навчальних дисциплін в цілому іноземною мовою.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень Е

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Враховуючи недоліки ОП та по кожному підкритерію Критерію 1 (фальсифікація початкової редакції ОП 2017 року, неможливість досягнення окремих ПРН, визначених стандартом, відсутність унікальних СК, ЗК та ПРН), ЕГ вважає, що врахування сформульованих рекомендацій здатні позитивно вплинути на якісне оновлення ОП та її реалізацію протягом року.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Загальний обсяг ОП 2020 року (у кредитах ЄКТС) становить 240 кредитів, що відображено також у навчальному плані і відповідає встановленим нормам. Обсяг освітніх компонентів, спрямованих на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей становить 155,5 кредитів ЄКТС, при мінімальному показнику визначених стандартом – 150 кредитів ЄКТС. На проходження практики виділено 12 кредитів ЄКТС, при мінімальному показнику визначених стандартом – 10 кредитів ЄКТС. На дисципліни за вибором здобувачі вищої освіти відводиться 72,5 кредити ЄКТС, при мінімальному показнику визначену ст. 62 Закону України «Про вищу освіту» у 60 кредитів ЄКТС. Водночас, ЕГ встановлено, що обсяг окремих ОК відповідає вимогам законодавства, проте існує не виправдане збільшення зальної кількості годин із цивільного права, господарського права. Курсова робота є окремим ОК на кожному курсі навчання в обсязі 2 кредити ЄКТС, 16 год. очно з яких зі студентами проводяться

практичні заняття. Курсові роботи з повітряного права та міжнародного приватного права, що готуються на 4-му курсі після їх обрання, також містять 2 кредити ЄКТС, тоді як в самому ЗВО визначено, що обсяг вибіркового ОК не може бути меншим 3 кредитів ЄКТС.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

ЕГ встановлено, що ОП цілком має чітку структуру щодо визначення часу навчання: наявний поділ на вісім семестрів та загальний термін навчання 3 роки 10 місяців; а також щодо змісту навчання: ОК поділені на обов'язкові та вільного вибору. Разом з тим, на четвертому курсі освітній процес здійснюється в основному за рахунок вибіркового ОК, лише екологічне право, адміністративне судочинство та виробнича практика та безпека життєдіяльності, охорона праці та цивільний захист є обов'язковими ОК. Логіка реалізації ОП має бути такою, що безпека життєдіяльності викладається на першому році навчання, але ж не на останньому. Це додатково свідчить про неврахування досвіду вітчизняних ЗВО при формуванні навчального плану. Зміст ОП відповідає предметній області спеціальності, а ОК цілком складають логічну взаємопов'язану систему, яка дозволяє досягнути поставлених ПРН. Аналіз матриці відповідності ЗК та СК компонентам ОП (матриця забезпечення ПРН відповідними компонентами ОП відсутня) свідчить, що ОК забезпечують досягнення заявлених цілей та ПРН. Водночас, ЕГ встановила неможливість досягнення ПРН 10 для студентів іноземців в частині володіння українською мовою, оскільки спілкування з ними показало мінімально розуміння ними російської мови, українську взагалі не сприймають. Також й окремі студенти українці під час спілкування продемонстрували слабкий рівень володіння державною мовою. Також вільне володіння англійською мовою фактично не може бути забезпечене викладанням лише на першому курсі. Самі ПРН за ОП обмежені лише стандартом, не містять жодного власного ЗК, СК чи ПРН при формально проголошеній унікальності ОП.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

ЕГ встановила, що зміст ОП відповідає предметній області заявленої спеціальності відповідно до змісту положень Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Представлені освітні компоненти забезпечують підготовку фахівців за спеціальністю «Право». Формування знань у сфері повітряного, інформаційного та цивільного права досягається за рахунок двох вибіркового блоків, змістовне наповнення яких свідчить про те, що якби було сформульовано власні ПРН за ОП, то вони досягалися виключно за рахунок вибіркового дисциплін – правове забезпечення об'єктів критичної інфраструктури та ін., що свідчить про необхідність перегляду як обов'язкових ОК, так й вибіркового.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Порядок вибору студентами навчальних дисциплін передбачений відповідним положенням <https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdiysnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-zabezpechennya-prava-studentiv-na-vibir-navchalnih-disciplin/> Передбачено, що: "3.1.1 студенти реалізують своє право вибору навчальних дисциплін/блоків дисциплін зазвичай не пізніше як на початку весняного семестру, який передує навчальному року, під час якого передбачено їх вивчення; 2.5 Студенту може бути відмовлено в реалізації його вибору і запропоновано здійснити новий вибір, якщо кількість студентів, які вибрали навчальну дисципліну/блок навчальних дисциплін, є меншою за встановлений в Університеті мінімум (15-20 осіб)". ЕГ встановлено, що всупереч наведеним положенням, «історія за вибором» читається не першому курсі у першому семестрі, що унеможливує її вибір. Студенти денної форми навчання максимально включені у формування індивідуальної освітньої траєкторії – і вільний вибір тем курсових робіт, відсутність обмеження у формі самостійної та індивідуальної роботи, проте обмеження у виборі ОК з інших ОП та невирішеність питання малокомплектних груп. Студенти заочники фактично позбавленні права обирати собі навчальні дисципліни, оскільки жоден з них не зміг описати процедуру вибору та її юридичне оформлення. Студентам іноземцям такі питання навіть не ставилися. Якщо кількість студентів денної форми навчання формально дозволяє забезпечити вибіркового ОК, то що при контингенті студентів-заочників ОП 4 (набір 2020), 9 (набір 2019, з якого 2 іноземці), 12 (набір 2018, з якого 2 іноземці) та 19 (студентів набір 2017, з якого 6 іноземці) означає, що усі студенти заочники повинні обрати навіть не одну і ту саму дисципліну, а блок цілком, що суттєво обмежує можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії. Більш того, із 13 ОК у 2-х блоках 9 ОК повторюється, що свідчить про відсутність вибору ОК, блоку цілком, які між собою майже не відрізняються. ЕГ рекомендує хоча би в межах вибіркового блоку розробити ОК, що не повторюються.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

ОП та навчальний план на 2020/2021 навчальний рік передбачають проходження навчальної практики загальним обсягом 12 кредитів по 3 кредити на кожному році навчання. Під час підготовки до направлення на проходження практики, студент ознайомлюється з основними вимогами, за ним закріплюється керівник практики та надається підготовлений ЗВО щоденник в якому містися стислий перелік прав, обов'язків та завдань, які покладаються на студента під час проходження практики. Студенти заочники з цього приводу нічого повідомити не змогли. ЕГ встановила відсутність проходження практики на галузевих для ЗВО підприємствах аерокосмічної галузі. Гарант ОП надав відомості про наявність 16 договорів з різними установами про проходження практики (додаток до звіту) Під час зустрічі з роботодавцями підтверджено їх активну участь у практичній підготовці студентів та бажанні працевлаштувати випускників цієї ОП. За результатами зустрічей, було констатовано необхідність посилення практичних навичок студентів у сфері підготовки процесуальних документів у кримінальному та цивільному процесі, біржовій діяльності, основ оперативно-розшукової діяльності та ін. На базі ЗВО функціонує юридична клініка, до роботи якої залучаються студенти ОП. Інформація від різних фокус груп показує, що вона діє постійно, по суті займається юридичним супроводженням інноваційних процесів в ЗВО, що свідчить, що її діяльність носить постійний характер і вона забезпечує формування у студентів практичних навичок, передбачених ОП.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

ЕГ підтверджує факт набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок як обов'язковими ОК, так й вибірковими, під час викладання яких використовуються інтерактивні методи (тімблдінг, провокація та ін.). Особливо тут варто відмітити відкриття юридичної клініки, де студенти правники постійно набувають різних навичок, в тому числі комунікативних. ЕГ відмічає той факт, що здобувачі отримують м'які соціальні навички не тільки ті, що передбачені стандартом та повністю без змін та зазначені в ОП, а й залучені до різних активностей, в тому числі до спортивних змагань. Студенти денної форми навчання приймають активну участь у наукових конференціях, олімпіадах, тренінгах з актуальних питань юриспруденції, займаючи призові місця у Всеукраїнських конкурсах наукових і творчих робіт, про що детально зазначено у п. 4.3 цього звіту. Набуття soft skills, передбачених ОП – ЗК 1, 6, 7, 8, 9 та ін. забезпечуються обов'язковими ОК ОК 1-3, 5, так й деякими вибірковими.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Аналіз змісту компонентів ОП, проведений ЕГ, показав, що обсяг ОП та окремих освітніх компонентів у кредитах ЄКТС реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів та є відповідним для досягнення цілей та ПРН. Показники співвідношення аудиторної та самостійної роботи не є уніфікованими для всіх видів ОК. Самостійна робота становить приблизно 50% загального обсягу навчального часу здобувача вищої освіти, відведеного для вивчення конкретної дисципліни. Визначення обсягів співвідношення аудиторної та самостійної роботи здійснюється НПП кафедри права в залежності від їх академічного та професійного досвіду, а не потреб студентів. Разом з тим, включення занять з англійської мови в розклад занять для 4 курсу без зміни ОП та навчального плану свідчить про перевантаженість студентів, проте про яку вони самі просили. Фактично це стало способом досягнення ПРН 10 щодо вільного володіння іноземною мовою. Також викликає питання про 23 кредити з цивільного права при майже однаковій кількості аудиторних занять з кримінального права з 12 кредитами. Фактично має штучне збільшення кількості кредитів з окремих ОК для виконання вимог стандарту при «звичайній» кількості аудиторних годин. Також з навчальної дисципліни «Кримінальне право (Загальна частина)» у 3 семестрі передбачено 16 лекційних та 16 практичних занять, у 4 семестрі «Кримінальне право (Особлива частина)» – 16 лекційних та 12 практичних занять. Враховуючи СК та ПРН щодо навичок застосування норм права та кваліфікації правопорушень, видається проблематичним викладання кримінального права протягом одного навчального року при такій обмеженій кількості аудиторних практичних та семінарських занять. Це саме ж стосується Конституційного права (лише один семестр) та ін.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

За ОП не здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

ЕГ до сильних сторін та позитивних практик ОП можна віднесла активне залучення юридичної клініки до практичної підготовки здобувачів вищої освіти та організації навчального процесу, нетипове використання юридичної клініки як постійно діючого консультативного центру для будь-кого із ЗВО.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Слабкими сторонами ОП та недоліками виявленими в ході роботи експертної групи є: - нерівномірний розподіл кредитів ЄКТС між ОК; - обмеженість СК, ЗК та ПРН ОП виключно положенням стандарту; - відсутність матриці відповідності ПРН відповідним обов'язковим ОК; - віднесення дисциплін вільного вибору студента на перший курс першого семестру, що суперечить відповідним положенням ЗВО; - недостатнє ознайомлення студентів заочників з правом вибору освітніх компонентів. Рекомендації щодо удосконалення: - переглянути ОП у частині формування ЗК, СК та ПРН під заявлену унікальність ОП та місію ЗВО; - визначати обсяги співвідношення аудиторної та самостійної роботи в залежності від потреб студентів та ринку праці, проводити цю роботу системно; - удосконалити механізм вільного вибору дисциплін та унормувати питання малокомплектних груп, особливо для студентів заочників та іноземців, оскільки ЕГ не встановила реального вибору ними вибіркового ОК.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

ОП цілком узгоджена із якісними характеристиками критерію 2, мають місце недоліки щодо формування індивідуальної освітньої траєкторії студентами, формування змісту ОП, логіки формування кредитів ЄКТС з ОК, їх розподілу за змістом та терміном навчання, ЕГ вважає їх суттєвими, проте прийнято рішення про можливість саме такої оцінки.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Вступник має можливість у вільному доступі ознайомитись з Правилами прийому за посиланням (<https://khai.edu.ua/abiturientu/prijmalna-komisiya/pravila-prijomu1/>), перелік документів, які необхідні для вступу є чіткими. У додатках зазначені термін та вартість навчання. На сайті розміщений порядок подання та розгляду заяв в електронній формі на участь у конкурсному відборі. Ознайомившись з перерахованими документами, вступник має можливість чітко та однозначно зрозуміти умови вступу на ОП. Якщо у абітурієнта чи батьків виникають питання, вони у будь-який час можуть зустрітись з працівниками приймальної комісії ЗВО. На відкритій зустрічі ЕГ повідомлено, що додатково на кожному факультеті працює своєрідне відділення приймальної комісії, яке 24 години на добу відповідає на запитання вступників. Експертна група констатує відсутність у Правилах прийому дискримінаційних положень та надання рівних можливостей для потенційних вступників на навчання за цією ОП.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

У Правилах прийому визначена процедура вступу абітурієнтів на ОП. У разі виникнення питань є можливість звернутись до приймальної комісії або зателефонувати для отримання консультації <https://khai.edu.ua/abiturientu/prijmalna-komisiya/zvyazok-z-nami/>. Наявні роз'яснення щодо вступу для осіб з тимчасово окупованих територій та анексованої АРК Крим. <https://khai.edu.ua/abiturientu/prijmalna-komisiya/pravila-priema/dodatok-n10/> У 2021 набір студентів іноземців не буде здійснюватися. Під час спілкування із деканом іноземних студентів встановлено, що така категорія вступників на ОП при вступі додатково здавала іспит зі знання української мови – ЕГ висловлює обґрунтований сумнів (по факту відсутній сам іспит або його результати не

відповідають дійсності) щодо результатів такого іспиту, оскільки заявлені студенти-іноземці під час спілкування продемонстрували повне нерозуміння ними української мови при заявленій мові викладання – українська; ЕГ була змушена перейти на російську мову спілкування з ними для отримання хоч якоїсь інформації – рівень володіння російською мовою мінімально побутовий. Правила прийому на ОП відповідають чинному законодавству, оскільки професія юриста є регульованою. Нормативних вимог дотримано.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Питання, пов'язані з визнанням результатів навчання, отриманих в інших ЗВО (зокрема під час академічної мобільності) регулюються положеннями «Про академічну мобільність студентів та аспірантів» <https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdijsnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-akademichnu-mobilnist/>, що було затверджене ще у 2012 році Вченою радою ЗВО без вказівки на наказ ректора про введення його в дію, містить застарілу термінологію – освітньо-кваліфікаційні рівні, а не рівні вищої освіти. Також це положення обмежує здобувачів вищої освіти ступеня молодшого бакалавра на академічну мобільність (п. 4.1), а сама академічна мобільність реалізується шляхом надання академічної відпустки або індивідуального плану навчання (п. 4.8), що вимагає після прибуття із закордонного ЗВО продовжувати навчання за прощеним строк, що нівелює сам підхід до академічної мобільності. Також «Положення про прядок перезарахування навчальних дисциплін та визначення академічної різниці» <https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdijsnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-poryadok-perezarahuvannya/> з'явилося в ЗВО 26.10.20.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про організацію освітнього процесу в <https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdijsnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu/> та п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-rejtingove-ocinuvannya-dosyagnen-studentiv.pdf>) Студенти денною форми навчання про такий порядок знають, активно ним користуються, але виключно як самостійна чи індивідуальна робота за певною дисципліною. Під час спілкування зі студентами встановлено, що є випадки зарахування деяких балів з юридичних дисциплін за участь у спортивних змаганнях. Студенти-заочники до неформальної освіти і відповідно визнання їх результатів не залучаються. Враховуючи викладене, ЕГ рекомендує розробити окреме положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, забезпечити його дієвість.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Наявність чітких і зрозумілих правил для вступу на навчання, нормативної бази, обізнаність учасників освітнього процесу про їх зміст.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Положення щодо академічної мобільності потребує приведення у відповідність до чинного законодавства та виключення дискримінаційних положень, ЕГ рекомендує розробити окреме положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, забезпечити його дієвість. ЕГ констатує фейковість додаткового іспиту з української мови для іноземних студентів.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Зважаючи на чіткість та доступність процедури вступу на ОП, зазначену у правилах прийому, а також позитивну практику щодо залучення до освітнього процесу елементів неформальної освіти, ЕГ вважає, що ОП в цілому відповідає критерію 3, а рекомендації, висловлені щодо удосконалення нормативної бази, дозволять якісно посилити як ОП, так діяльність ЗВО в цілому, оскільки гарант ОП, завідувач кафедри та адміністрація ЗВО запевнили ЕГ, що набір студентів іноземців більше не буде здійснюватися.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Навчання на ОП здійснюється за очною (денною) та заочною формами відповідно до переліку локальних нормативних актів, структурно викладених на сайті ЗВО <https://education.khai.edu/normative/>. Одним з аспектів стратегії розвитку кафедри права <https://khai.edu/ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/pravo1/kafedra-prava/strategiya-rozvitku-kafedri-prava/> визначено розробку та запровадження в освітній процес нетрадиційних форм проведення лекційних занять (проблемних, лекцій-конференцій, лекцій-прес-конференцій, лекцій візуалізацій та інш.) з дисциплін фундаментальної та професійно-практичної підготовки. Під час онлайн-зустрічей із стейкхолдерами останніми неодноразово зверталась увага на студентоцентрований підхід в навчанні та застосуванні ефективних методів навчання. Студенти денної форми навчання засвідчили, що мають можливість пропонувати власні теми курсових робіт, зокрема з дисципліни «Кримінальне право» (викладач Шинкаренко І.Р.), спільно з викладачем Філіпенко Н.Є. студенти формували план семінарського заняття (дисципліна «Історія держави та права України»). Викладач з дисципліни «Міжнародне право» Матвєєва А.В. регулярно проводить анкетування, щодо ефективності навчального курсу. На думку учасників освітнього процесу, ці форми і методи навчання і викладання сприяють розвитку вміння аналізувати, критично і аналітично мислити, вміння швидко реагувати в конфліктних ситуаціях, дискутувати, узагальнювати і робити висновки, а також розвивати навички самостійної роботи з поглибленням фахових компетентностей. Поєднання традиційних та інноваційних форм і методів навчання та викладання сприяють формуванню і розвитку фахових компетентностей, ерудованості, навчально-наукових та дослідницьких навичок. Проведений ЕГ аналіз заяв, щодо вибору навчальних дисциплін, здобувачів вищої освіти за ОП – В. Гуменка, Д. Нетреби, засвідчив, що здобувачі дійсно мали можливість і реалізували своє право на вибір навчальних дисциплін. На заочній формі навчання студентоцентрований підхід реалізується частково. Переважно студенти виконують надані викладачами завдання. Студенти-іноземці, що навчаються на ОП не володіють українською мовою, а російською володіють на недостатньому рівні. Під час он-лайн спілкування викладачі повідомили, а студенти підтвердили, що навчаються у змішаних групах не зважаючи на проблему сприйняття матеріалу студентами-іноземцями. Під час спілкування студенти-іноземці не змогли назвати дисципліни, що вони вивчають та викладачів, що викладають на ОП. У експертної групи виник обґрунтований сумнів, щодо досягнення необхідних ПРН студентами-іноземцями. ЗВО застосовує окремі можливості індивідуального навчання із застосуванням засобу дистанційного навчання «Mentor», що розроблено на основі дистанційної платформи "Moodle". Необхідні для освітнього процесу методичні матеріали розміщені на сайті <https://mentor.khai.edu/>

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

ОП та навчально-методичні матеріали розміщені на офіційній сторінці сайту ЗВО <https://khai.edu/ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/>. Науково-педагогічні працівники кафедри права розробляють робочі програми у відповідності до Положення про формування робочої програми навчальної дисципліни в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» <https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdijsnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-formuvannya-robochoi-programi/>. Аналіз робочих програм показав, що не всі РП розроблені у відповідності до встановлених вимог, зокрема з дисципліни «Мовні компетентності (іноземна мова)». Ніхто з заявлених викладачів, що забезпечують освітній процес з даної дисципліни не є розробниками даної робочої програми. У Робочій програмі з дисципліни «Безпека життєдіяльності, охорона праці та цивільний захист» викладача Кузнецової Н.В. зазначено, що вона розроблена для студентів спеціальності 053 «Психологія». В «Положенні про організацію освітнього процесу в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» <https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdijsnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu/> передбачено розробку Силабусів, але немає Положення, що регламентує структуру Силабусу. Під час он-лайн зустрічей з науково-педагогічними працівниками було надано інформацію, що Силабуси розробляються на основі досвіду інших ЗВО. У всіх робочих програмах описано систему та критерії оцінювання, а також форми контролю. Також у ЗВО проводять оцінювання залишкових знань студентів https://studgorodok.khai.edu/assets/documents/25/xai_2017_polozh_rkr_2.pdf Під час проведення інтерв'ю з учасниками освітнього процесу було встановлено, що періодично ЗВО проводить процедури анкетування студентів (<https://khai.edu/ua/education/sistema-zabezpechennya-yakosti-osviti/rezultati-monitoringu-yakosti-osviti/>), з метою

виявлення позитивних та негативних сторін організації освітнього процесу із наступним заохоченням кращих викладачів задіяних у ОП. Зміст анкет оновлюється щороку. Під час спілкування з експертною групою студенти розповіли, що отримують інформацію про критерії оцінювання з сайту ЗВО, а також кожен викладач на першому занятті курсу доводить до відома студентів критерії та методи оцінювання знань з кожної конкретної дисципліни.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Для забезпечення поєднання навчання і дослідження на кафедрі діє наукових гурток <https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/pravo1/kafedra-prava/naukovij-gurtok-kafedri-prava/>, також у липні 2020 року започатковано видання Наукового журналу "Профілеї права та безпеки" <https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/pravo1/kafedra-prava/naukovij-zhurnal-propilei-prava-ta-bezpeki/> Під час експертизи, спілкування із стейкхолдерами були наведені чисельні приклади поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП, зокрема участь у: 1. IX Всеукраїнській школі з фінансового та банківського права <https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/pravo1/kafedra-prava/naukovi-zdobutki-kafedri-prava/naukovi-zdobutki-studentiv-kafedri-prava/ih-vseukrainska-shkola-z-finansovogo-ta-bankivskogo-prava/> 2. Всеукраїнському конкурсі студентських творчих і наукових робіт «Прокуратура та громадські активісти: чи можливе налагодження взаємодії» <https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/pravo1/kafedra-prava/naukovi-zdobutki-kafedri-prava/naukovi-zdobutki-studentiv-kafedri-prava/xi-vseukrainska-shkola-z-kriminalnogo-prava-ta-procesu/> 3. XI Всеукраїнській школі з кримінального права та процесу <https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/pravo1/kafedra-prava/naukovi-zdobutki-kafedri-prava/naukovi-zdobutki-studentiv-kafedri-prava/xi-vseukrainska-shkola-z-kriminalnogo-prava-ta-procesu/> Інформацію про наукові здобутки студентів систематизовано та розміщено на сторінці кафедри <https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/pravo1/kafedra-prava/naukovi-zdobutki-kafedri-prava/naukovi-zdobutki-studentiv-kafedri-prava/> Студенти приймають активну участь у наукових конференціях, олімпіадах, тренінгах з актуальних питань юриспруденції, займаючи призові місця у Всеукраїнських конкурсах наукових і творчих робіт. Під час онлайн-спілкування з експертною групою студенти та викладачі засвідчили участь у значній кількості наукових заходів, а також написання наукових робіт та впровадження окремих елементів дослідження в освітній процес.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Положення про організацію освітнього передбачає, що Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, серед іншого, передбачає здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм. ОП «Право» після затвердження у 2017 р. оновлювалась тричі: у 2019, 2020, 2021 рр. Проект ОП 2021 р. розміщено на сайті ЗВО <https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/gromadske-obgovorennnya/> Під час оновлення ОП у 2019 році було внесено зміни у обов'язкові ОК, а саме: вилучено ОК «Соціологія права» та «Юридична психологія» та доповнено ОК «Основи права ЄС», ОК «Практика Європейського суду з прав людини» перенесено з вибіркового компонентів до обов'язкових. Вибіркові блоки доповнено ОК «Основи управління проектами». У 2020 році в ОП було внесено наступні зміни: обов'язкові ОК ОП доповнено ОК «Мовні компетентності (іноземна мова)», «Мовні компетентності (українська мова)», «Юридична деонтологія» та вилучено ОК «Іноземна мова», «Українська мова (за проф. спрямуванням)», «Політологія», «Філософія». Розширено блок вибіркового компонентів, що забезпечують формування загальних компетентностей. У 2021 році ОП зазнала найвідчутливіших змін, як у частині обов'язкових ОК так і у блоках вибіркового компонентів. Під час спілкування з фокус-групами Гарант ОП Голубов А.Є. повідомив, що оновлення ОП у 2019 та 2020 роках відбувалося у зв'язку зі змінами у кадровому складі кафедри, необхідність оновлення ОП у 2021 року пов'язане із внесенням відповідних пропозицій усіма сейкхолдерами. Дистанційні курси з ОК ОП та тестовий контроль здійснюється в системі MENTOR (LMS Moodle). У ЗВО діють НМК, які здійснюють моніторинг та надають рекомендації та обґрунтування, щодо оновлення змісту освіти. Кафедра проводить науково-методичні семінари на яких розглядаються сучасні практики та аналізуються наукові публікації НПП. На сайті розміщено бібліометричні профілі співробітників <https://library.khai.edu/avtori> ЕГ на підставі вивчення РП було встановлено, що НПП в цілому оновлюють їх зміст, але в деяких дисциплінах література, що подана є застарілою (наприклад: Цивільне право (особлива частина) (найновіша література (далі – нл) 2013 р.), Фінансове право (нл 2014 р.), Соціологія права (нл 2004 р.), Правова інформація та комп'ютерні технології в юридичній діяльності (нл 2010 р.) та інші дисципліни, а також у багатьох РП відсутні рекомендовані інформаційні джерела та література іноземною мовою. Всі РП та Силабуси ОК розміщено у відкритому доступі. Оновлення змісту освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик здійснюється після завершення вивчення дисциплін для кожного наступного року набору, на підставі аналізу результатів підсумкового оцінювання, зворотного зв'язку, також враховуються усні побажання студентів і організуються відкриті дискусії щодо доцільності викладання тих чи інших технологій, де обговорюються побажання студентів щодо вмісту освітніх компонент. ЕГ засвідчила систематичний перегляд та оновлення ОП.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

В університеті діє Центр розвитку інновацій, міжнародного науково-технічного та освітнього співробітництва <https://khai.edu.ua/university/pidrozdzili-universitetu/centr-rozvitku-innovacij/>. Для оперативності інформування про діяльність Центру та міжнародні проекти є сторінка у соціальній мережі facebook <https://www.facebook.com/CID.KHAI/> Метою роботи Центру є підтримка, розвиток та комерціалізація результатів інноваційних науково-технічних проектів, розвиток міжнародного науково-технічного й освітнього співробітництва, реалізація програм технічної модернізації Університету. В університеті особлива увага приділяється розвитку міжнародного співробітництва. Серед партнерів ЗВО провідні закордонні університети (45), науково-дослідні організації (21) та промислові підприємства (31): <https://khai.edu.ua/university/mizhnarodna-spiivpracya1/nashi-partneriz/> ЗВО підключено до ряду міжнародних інформаційних ресурсів та баз даних: <http://library.khai.edu/#>, що надає можливості для НПП працівників та здобувачів за ОП «Право» реалізовувати свої можливості, щодо інтернаціоналізації діяльності. Під час онлайн-інтерв'ю із учасниками освітнього процесу з питання реалізації програм молодіжного та викладацького обміну, було наведено приклад участі викладача Селевко В.Б. у програмі Erasmus+ HRLAW «European Human Rights Law for Universities of Ukraine and Moldova» та Гаранта ОП «Право» Голубова А.Є., який брав участь в міжнародному грантовому проекті «Зміцнення системи захисту дітей в конфлікті з законом», реалізованому Всеукраїнською фундацією захист прав дітей (ВФЗП) в 2018 році за програмою уряду Нідерландів "Матра 2017-2020" та за підтримки Нідерландської секції Міжнародної організації "Захист дітей" (DCI-ESRAT NL). Також, наявність публікацій викладачів за ОП «Право» (Філіпенко Н.Є., Матвєєва А.В., Цуранов М.В., Савчук О.О., Васильєва Л.А., Шинкаренко І.Р., Цуранов М.В.) у журналах, які індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science, та їх участь у закордонних міжнародних конференціях (Остропілець В.Р., Філіпенко Н.Є., Голубов А.Є., Гуцу С.Ф., Спіцина Г.О., Шинкаренко І.Р., Стебелєв А.М., Гордеюк А.О., Матвєєва А.В., Колотова Л.В., Федосенко Н.А. та ін.) підтверджує те, що навчання, викладання за ОП та наукові дослідження у такий спосіб пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності ЗВО. У ЗВО працює Науково-технічна бібліотека <https://library.khai.edu/> де у електронному форматі розміщено бібліометричні профілі співробітників Університету <https://library.khai.edu/avtori> Натомість ЕГ було з'ясовано, що за ОП «Право» міжнародний обмін здобувачами на момент акредитації не відбувався та досвіду залучення здобувачів до міжнародних проектів немає.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

ЗВО має налагоджену міжнародну співпрацю з великою кількістю закордонних університетів, науково-дослідних організацій та промислових підприємств. Студентоорієнтований підхід забезпечується на денній формі навчання тісним контактом студентів із викладачами та керівництвом ЗВО, легким доступом до спілкування та швидким зворотнім зв'язком. Ініціативи студентів сприймаються та підтримуються керівництвом ЗВО. ЗВО продемонстрував системний підхід щодо забезпечення ОП навчально-методичними матеріалами та їх організації їх відкритого доступу на офіційній сторінці сайту. Викладачі оновлюють зміст навчальних дисциплін, удосконалюють навчально-методичне забезпечення. ЗВО проводить процедури анкетування студентів, з метою виявлення позитивних та негативних сторін організації освітнього процесу, обговорює результати опитувань та удосконалює якість освітнього процесу. Поєднання навчання і досліджень забезпечується завдяки залученню здобувачів вищої освіти до участі у наукових конференціях та конкурсах наукових робіт. Окремі викладачі (Голубов А.Є., Селевко В.Б.) залучаються до виконання міжнародних наукових досліджень та проектів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Форми та методи навчання і викладання не забезпечують досягнення заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, а також не відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи для здобувачів-іноземців заочної форми навчання. Значна кількість робочих програм ОК потребує оновлення списків джерел та доповнення їх інформаційними ресурсами. Недостатність вивчення мовних компетентностей, як з іноземної так із української мови, особливо враховуючи наявність студентів-іноземців та умови вступу на другий (магістерський) рівень освіти. ЗВО має значний потенціал для активної міжнародної співпраці, який на момент акредитації не охоплює більшу частину науково-педагогічного складу, залученого до викладання на ОП «Право». Не зважаючи на широкий спектр укладених ЗВО угод про міжнародну співпрацю, практики участі здобувачів за ОП «Право» у міжнародних проектах не має, тому доцільним є посилити роботу з розвитку міжнародної співпраці саме за ОП «Право» та підготовки грантових проектів, зокрема, провести спеціальні навчання викладачів та здобувачів щодо участі у міжнародних проектах та програмах.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень Е

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

На освітній програмі використовують різні форми та методи навчання та викладання. Рівень задоволеності здобувачів вищої освіти методами викладання та навчання є доволі високим. У експертної групи виник обґрунтований сумнів, щодо досягнення необхідних ПРН здобувачами-іноземцями, в зв'язку з тим, що вони не володіють необхідними мовними компетентностями, які необхідні для сприйняття матеріалу (ознаки фейкового освітнього процесу для іноземців). Навчання та наукові дослідження здобувачів не пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності ЗВО. ОП загалом відповідає критерію 4 з недоліками, що не є критичними і підлягають виправленню протягом року.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів передбачені в Положенні про організацію освітнього процесу (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdijsnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-organizaciju-osvitnogo-procesu/>). Оцінювання здійснюється шляхом проведення модульних контрольних робіт (підсумкових контролів), письмових екзаменів, заліків. Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є 100-бальною, з подальшим переведенням в оцінку за національною шкалою та шкалою ЄКТС. Форми контрольних заходів відповідають стандарту освіти за спеціальністю 081 Право. Також у ЗВО передбачено оцінювання залишкових знань студентів (проведення ректорських контрольних робіт з навчальних дисциплін) (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdijsnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-osinuvannya-zalishkovih-znan/>) З метою підвищення якості, організації та управлінні навчальним процесом в Університеті введена рейтингова система оцінювання досягнень студента та система електронного ведення журналу Pilot, що дозволяють проводити постійний моніторинг відвідування та успішності студентів, а також оперативного визначення результатів навчання. Зі слів здобувачів вищої освіти форми контрольних заходів повідомляються на початку курсу вивчення відповідної дисципліни, також форми, шкала і критерії оцінювання містяться в робочих навчальних програмах, що є у відкритому доступі .

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту. Пунктом 3 Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право передбачена така форма атестації, як складання двох атестаційних екзаменів. Атестацію проводить екзаменаційна комісія, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань. Атестація за ОП, що акредитується, ще не проводилася.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

У ЗВО є розгалужена інституційна система контролю знань, а також є в наявності у відкритому доступі ряд нормативних документів, що регламентують правила проведення контрольних заходів та порядок оскарження результатів, зокрема: Положення про створення та організацію роботи екзаменаційної (атестаційної) комісії в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» <https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-paro-ekzamenacijnu-komisiyu.pdf> Під час онлайн-зустрічі із здобувачами вищої освіти було підтверджено об'єктивність викладачів під час контролю знань. Так, для різних форм контролю застосовується платформа Mentor, у якій здобувачі виконують завдання, складають тести, ведеться електронний журнал. Правила проведення контрольних заходів визначені в Положенні про освітній процес та інших нормативних документах ЗВО (<https://education.khai.edu/normative/>). Виходячи з інформації, отриманої з зустрічі з НПП, до проведення семестрового контролю за даною ОП існує практика залучення завідувача кафедри, представника деканату. Задля подолання психологічного бар'єру та з роз'яснювальною роботою систематично проходять зустрічі здобувачів з заступником декана. Під час зустрічей з НПП і здобувачами вищої освіти було підтверджено наявність чітких і зрозумілих КЗ, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу а також

зауважено відсутність конфліктних ситуацій між учасниками освітнього процесу. У ЗВО наявні правила, що регулюють порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження. Варто відзначити, що студенти під час опитування експертною групою підтвердили можливість оскарження результатів атестації.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності в ЗВО визначені в Положенні про академічну доброчесність <https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdiysnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist/>. У Положенні описані процедури і правила, які розповсюджуються як НПП, так і на здобувачів. Система запобігання академічному плагіату та його виявлення, описана в Положенні складається з таких елементів: кодекс академічної доброчесності працівників університету; кодекс академічної доброчесності здобувачів вищої освіти; процедури та принципи запобігання академічному плагіату; порядок притягнення осіб, обвинувачених в до академічному плагіаті, до дисциплінарної відповідальності. Систему запобігання академічному плагіату та його виявлення реалізовано на сервісі Unplag.com та Unichек. Неприпустимість допущення академічного плагіату обумовлена у Кодексі етичної поведінки <https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenty/kodeks-etichnoi-povedinki/>. Учасники освітнього процесу обізнані про свої права та обов'язки, так на підставі опитування студентів вони вказали як перевіряються курсові роботи, орієнтуються у видах відповідальності за порушення правил академічної доброчесності. За порушення академічної доброчесності НПП можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання; відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади. Здобувачі за порушення академічної доброчесності можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із Університету; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих Університетом пільг з оплати навчання. Під час онлайн-спілкування з фокус-групами ЕГ з'ясувала, що на кафедрі Права призначено викладача Матвееву А.В. відповідальною за дотримання академічної доброчесності та перевірку письмових робіт програмами Unplag.com та Unichек. Вона повідомила, що були випадки виявлення недопустимого рівня унікальності у курсових роботах здобувачів і у таких випадках, КР поверталися на доопрацювання, а зі здобувачами проводилися відповідні роз'яснювальні бесіди. Також ЕГ у спілкуванні з фокус-групами з'ясувала, що популяризація академічної доброчесності переважно проводиться засобами усного спілкування та роз'яснення принципів академічної доброчесності НПП здобувачам. ЕГ рекомендує організувати та проводити тренінги, вебіари, науково-практичні семінари та інші заходи з популяризації академічної доброчесності, а також залучати НПП та здобувачів до участі в подібних заходах.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Керівництво ЗВО, та кафедри права є відкритими до спілкування. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти регламентуються відповідними положеннями та нормативними документами, що містяться на відкритому веб-сайті Університету. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти визначені в робочих програмах дисциплін, які знаходяться у відкритому доступі на офіційному веб-сайті ЗВО. Правила проведення контрольних заходів є доступними, валідними, чіткими і зрозумілими для всіх учасників освітнього процесу, що забезпечує об'єктивність оцінювання результатів знань здобувачів. Академічна доброчесність учасників освітнього процесу ЗВО забезпечується нормативними документами, положеннями, наказами та підкріплюються систематичною роз'яснювальною роботою зі сторони науково-педагогічних працівників та адміністративного персоналу. Здобувачі мають доступ до ліцензійних онлайн-програм "Unichек" та "Unplag.com", через які відбувається перевірка їх письмових робіт. Між викладачами, задіяними до ОПП, і здобувачами налагоджено конструктивний діалог щодо забезпечення відповідної якості навчально-наукового продукту (затвердження тем та виконання завдань курсових робіт, підготовки та участі у наукових заходах з урахуванням наукових та професійних побажань здобувачів), популяризується академічна доброчесність. В умовах карантину навчальний процес проходить в повному обсязі відповідно до затвердженого розкладу з використанням Google-meet, Zoom, Skype, дистанційних курсів на платформі Moodle (Mentor).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Процедура проведення підсумкового контролю одним викладачем створює ризики упередженого ставлення. Анкети за допомогою яких здійснюється опитування студентів містять недостатньо питань пов'язаних з моніторингом обізнаності студентів з процедурами проведення контрольних заходів та врегулювання конфліктних ситуацій.

Рекомендуємо сформувати для цього окремий опитувальник, систематично моніторити дані показники та висвітлювати результати опитування; організувати на постійній основі проведення екзаменів двома викладачами (лектор та викладач практичних занять) або запровадити систему відеофіксації (або в будь-який інший зручний для ЗВО спосіб) задля забезпечення неупередженості процедури підсумкового контролю; залучати органи студентського самоврядування та здобувачів вищої освіти до популяризації політики академічної доброчесності задля донесення відповідної інформації в форматі здобувач-здобувачу.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Форми контрольних заходів детально описані у Положенні про організацію освітнього процесу та силабусах (робочих програмах) ОК, є зрозумілими, валідними та оприлюднюються заздалегідь. Форми атестації відповідають вимогам стандарту. Нормативно закріплені правила проведення контрольних заходів, процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, повторного проходження контрольних заходів, послідовно дотримуються. Опитування здобувачів ОП включають питання, що стосуються об'єктивності оцінювання, хоча перелік питань можна розширити, або створити окремий опитувальник. Створена та діє система забезпечення академічної доброчесності: нормативна база, відповідальні структури, можливість перевірити будь-який текст на наявність плагіату, обов'язкова перевірка курсових робіт за допомогою технічних засобів. Освітня програма загалом відповідає визначеному критерію, а вищезазначені недоліки не є суттєвими і не перешкоджають досягненню заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

В більшості, аналіз кадрового складу з урахуванням наведеної ЗВО аргументації та прикладів у цілому засвідчує відповідність академічної кваліфікації науково-педагогічних працівників освітнім компонентам ОП. Це підтверджується наявними дипломами про вищу освіту, дипломами про наукові ступені, атестатами про вчене звання, а також інформацією про наукову діяльність викладачів, яка підтверджується даними науково-метричних баз та пошукових систем. Поряд із цим, мають місце не відповідності результатів професійної діяльності окремих викладачів та дисциплін ОП. Так, види і результати професійної діяльності окремих викладачів не відповідають вимогам. Зокрема викладачка Матвеева А.В. викладає дисципліну «Міжнародне право», але є кандидатом юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право та старшим науковим співробітником за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право, а також ні практична ні наукова активність Матвеевої А.В. не відповідають профілю даної дисципліни. Кузнецова Н.В. викладає дисципліну «Безпека життєдіяльності, охорона праці та цивільний захист», що вимагає спеціальної підготовки та кваліфікації, якої у кандидата юридичних наук за спеціальністю цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право немає, а також відсутні наукові публікації з профілю дисципліни. Стебелев А.М. викладає дисципліни «Господарський процес», «Основи права Європейського Союзу», що не відповідає науковому ступеню кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, а також направленості наукової публікаційної активності викладача. Тим не менше, викладач Стебелев А.М. має практичний досвід, з 2007 року є суддею Постійнодіючого Третейського Суду при корпорації «Правники України», а також займається адвокатською діяльністю. Позитивним моментом, що свідчить про якість кадрового складу є те, що до викладання дисциплін залучені практики, експерти та роботодавці (Федосенко Н.А., Стебелев А.М. та ін.)

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Під час експертної перевірки, інтерв'ю стейкхолдерів було встановлено, що процедура конкурсного добору викладачів здійснюється відповідно до Положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад, призначення та звільнення з посад, продовження терміну роботи науково-педагогічних працівників <https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-pro-poryadok-ocinyuvannya-diyalnosti-poryadok-zamishhennya-posad-zdobuttya-zvan-ta-stupeniv/polozhennya-pro-poryadok-provedennya-konkursu/> Передбачена цим Положенням процедура добору кадрів є чіткою та прозорою. Під час спілкування з фокус-групами начальник відділу кадрового забезпечення Дурнев О.М. повідомив, а НПП підтвердили, що відділ кадрів ЗВО повідомляє працівника не пізніше, ніж за 2 місяця до закінчення терміну перебування НПП на посаді. Обговорення

кандидатури претендента відбувається на засіданні кафедри та/або вченої ради факультету та/або зборах трудового колективу підрозділу, також відбувається відкрите голосування. Претендент на зайняття вакантної посади обов'язково ознайомлюється з усіма прийнятими рішеннями. В разі незгоди з прийнятим рішенням НПП має право оскаржити його у відповідно до чинного законодавства України. В ЗВО здійснюється моніторинг якості освіти <https://khai.edu/ua/education/sistema-zabezpechennya-yakosti-osviti/> з метою встановлення ефективності роботи науково-педагогічних працівників. Враховуються результати опитувань студентів щодо якості викладання та навчання викладачами. Спілкування із НПП ОП «Право» під час проведення фокус-груп показало, що вони обізнані з процедурою конкурсного добору викладачів, яка повністю відповідає Положенню.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Під час онлайн-інтерв'ю було підтверджено, що ЗВО залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу. Зокрема, Федосенко Н.А. (адвокат, директор Консалтингової компанії «Столиця») надала пропозиції звужити блок «Цивільного права» та розширити блок «Інформаційного права», що було враховано у ОП. Стебелєв А.М. (адвокат, керуючий партнер, адвокатське об'єднання «Колегія Адвокатів України») запропонував включити дисципліни, які б надали студентам компетентності з альтернативних засобів вирішення спорів. У ЗВО розроблено Положення про дуальну форму здобуття освіти https://khai.edu/assets/files/polozhennya/2020_11_26_polozhennya-dualna-osvita.pdf, але на даній ОП вона не застосовується, хоча роботодавці під час онлайн-спілкування висловили готовність запровадження даної форми освіти. Окремого нормативного документу, який би врегулював співпрацю з роботодавцями у ЗВО немає, а також відсутній єдиний колегіальний орган, що об'єднує роботодавців. В ЗВО роботодавців залучаються до організації та реалізації освітнього процесу по-різному: через практику на базі роботодавців, з якими укладено відповідні договори; проведення лекцій тощо. Відбуваються відвідування студентами судових засідань, організуються екскурсії. Студенти відвідують дні відкритих дверей в органах державної влади. Роботодавці під час онлайн-спілкування відзначили практичну спрямованість ОП, а також вказали на правильні підходи підготовки здобувачів освіти.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Під час зустрічей із стейкхолдерами неодноразово підкреслювалось активність ЗВО щодо залучення до освітнього процесу юристів-практиків, провідних експертів. Спеціалісти практики працюють як на постійній основі, так і запрошуються на окремі зустрічі із студентами. Постійно організуються проводяться спільні з роботодавцями заходи. ЗВО систематично залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків та роботодавців. Окремі викладачі, що задіяні на викладанні за ОП, є практикуючими юристами, зокрема Федосенко Н.А. (адвокат, директор Консалтингової компанії «Столиця») є викладачем з дисциплін «Цивільне право» та «Цивільний процес». Стебелєв А.М. (адвокат, керуючий партнер, адвокатське об'єднання «Колегія Адвокатів України») викладає дисципліну «Основи права Європейського Союзу», «Господарський процес». Парамоненко С.Б. директор ТОВ «Східно-український бізнес ресурс» проводив для студентів ознайомчі лекції з дисципліни «Митне право». Бутенко В.Б. керівник Луганської місцевої прокуратури Номер 2 Луганської області проводив для студентів ознайомчі лекції з дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Організація освітнього процесу дозволяє викладачам підвищувати свій професійний рівень, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу. Обов'язковою вимогою до підвищення рівня професійної компетентності є підвищення їх кваліфікації в організаціях та установах за профілем діяльності, яке здійснюється кожні п'ять років та порядок якого врегульовано Положенням про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників і фахівців промисловості в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» <https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-pro-poryadok-ocinyuvannya-diyalnosti-poryadok-zamishhennya-posad-zdobuttya-zvan-ta-stupeniv/polozhennya-pro-pidvishhennya-kvalifikacii-ta-stazhuvannya/> ЗВО сприяє професійному розвитку НПП шляхом заключення угод з іншими ЗВО, установами та підприємствами на яких НПП можуть проходити підвищення кваліфікації, професійне навчання, перепідготовку. Колективний договір, що заключений між ректором і колективом передбачає сприяння у підвищенні кваліфікації, професійному навчанні, перепідготовці, в тому числі безпосередньо в ЗВО. ЗВО надає можливість у різних формах проходити підвищення кваліфікації – як довгострокове підвищення кваліфікації; так і короткострокове підвищення кваліфікації: семінари, тренінги, вебінари, круглі столи, фахове стажування. Під час спілкування з фокус-групами ЕГ з'ясувала, що ЗВО також сприяє підвищенню професійного рівня НПП шляхом фінансування участі у програмах підвищення кваліфікації. Аналіз представленої ЗВО інформації дозволяє зробити висновок, що підвищення кваліфікації викладачів, що задіяні в реалізації ОП «Право» здійснюється регулярно, але переважно у національних ЗВО, установах практичного спрямування. Слід рекомендувати ЗВО спрямувати свої зусилля на вивчення викладачами англійської мови, інших мов країн ЄС та розширення можливостей зарубіжного стажування викладачів.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

В ЗВО створена система заохочення викладачів за досягнення у фаховій сфері, яка закріплена в Колективному договорі (https://khai.edu/assets/files/polozhennya/xai_2017_kolektyvny_dogovir.pdf). Колективним договором передбачено запровадження методів стимулювання працівників Університету для їхньої зацікавленості у підвищенні кваліфікації, професійному навчанні, перепідготовці, в тому числі безпосередньо в Університеті. Під час онлайн спілкування начальником відділу кадрового забезпечення Дурнєвим О.М. було повідомлено про надання допомоги на оздоровлення, сприяння працівникам Університету в одержанні кредитів на придбання житла, а також сприяти реалізації прав молодих фахівців. Також у ЗВО існує перелік доплат і надбавок, що можуть встановлюватися до посадових окладів. Впроваджено «Положення про преміювання працівників Університету». Розміри премій працівникам устанавлюються з урахуванням значущості виконаної праці із забезпечення ефективної роботи Університету в цілому і диференціюються залежно від рівня виконання умов і показників преміювання. Преміювання працівників проводиться за результатами роботи за місяць, квартал, рік, за період до професійних свят, ювілеїв або за сумлінне виконання окремих видів і обсягів робіт Пропозиції щодо форми заохочення подаються керівникам структурних підрозділів. Порядок заохочень за успіхи у роботі викладений у Додатку Г.2 до Колективного договору https://khai.edu/assets/files/polozhennya/xai_2017_kolektyvny_dogovir.pdf Ще одним видом заохочень та стимулювань викладачів до розвитку своєї фахової майстерності є конкурс професійної майстерності «Ікари ХАІ» <https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-pro-poryadok-ocinyuvannya-diyalnosti-poryadok-zamishhennya-posad-zdobuttya-zvan-ta-stupeniv/polozhennya-pro-ikari-hai/> Також стимулює розвиток викладачів проведення у ЗВО рейтингового оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників, кафедр і факультетів <https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-pro-poryadok-ocinyuvannya-diyalnosti-poryadok-zamishhennya-posad-zdobuttya-zvan-ta-stupeniv/polozhennya-rejtingove-ocinyuvannya/>. Об'єктами рейтингового оцінювання є особисті досягнення за усі роки роботи, викладацька та наукова роботи, виконані за поточний навчальний рік. Передбачено матеріальне та нематеріальне стимулювання найбільш ефективної частини викладацького складу У ЗВО передбачено присвоєння звання почесного доктора «DOCTOR HONORIS CAUSA» Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» <https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-prisvoennya-zvannya-pochesnogodoktora-Doctor-Honoris-Causa.pdf>, що є засобом нематеріального заохочення науково-педагогічних працівників.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

До освітнього процесу активно залучаються професіонали-практики у відповідних сферах, також ряд викладачів є практикуючими юристами. Роботодавці залучені до організації та реалізації освітнього процесу. ЗВО стимулює викладацьку майстерність. Викладачі регулярно проходять підвищення кваліфікації. У ЗВО запроваджено конкурс професійної майстерності «Ікари ХАІ». Інтерв'ю із учасниками освітнього процесу, аналіз наданих матеріалів дає підстави зробити висновок про те, що програмні результати навчання переважно забезпечують викладачі, безпосередньо пов'язані із практичною діяльністю.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Аналіз наданих матеріалів дає підстави зробити висновок про те, що хоча досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання переважно забезпечують викладачі із належною академічною кваліфікацією, існують окремі недоліки щодо відповідності видів та результатів професійної діяльності викладачів та дисциплін, що вони викладають. Рекомендується розглянути можливість визначити більш конкретно показники заохочення науково-педагогічних працівників, що забезпечують якість ОП.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

У цілому викладачі мають необхідну освіту, педагогічний стаж та забезпечують викладання на ОП, що дозволяє досягти цілей ОП та програмних результатів навчання. ЗВО активно розвиває систему стимулювання професійної майстерності науково-педагогічних працівників. Освітній процес відбувається з залученням професіоналів-практиків, що надає ОП практичної спрямованості. Загалом, ОП та освітня діяльність за цією програмою відповідають Критерію 6 з недоліками, що не є критичними.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

ОП реалізується на базі гуманітарно-правового факультету, у складі якого функціонують декілька кафедр, зокрема, кафедра права. ЗВО має декілька корпусів, навчальний процес за освітньою програмою здійснюється в одному з таких корпусів, за адресою вул. Чкалова, 17 – будівля є історичною пам'яткою місцевого значення, як ззовні, так і зсередини - перебуває у доглянутому стані. В цілому, матеріально-технічні умови є належними та здатними забезпечити ефективне провадження навчального процесу: у ЗВО в наявності велика кількість лекційних та таких, що передбачені для проведення семінарських занять, аудиторій, зокрема, спеціалізованих приміщень: зала судових засідань, криміналістичний клас, бібліотека, кабінет з іноземною літературою, та окремо слід відзначити навчально-методичний кабінет, який уособлює у собі філіал бібліотеки – містить найбільш популярні та актуальні для користувачів примірники нормативно-правових актів та юридичної літератури, оснащений комп'ютерами та робочими місцями для роботи та навчання. Таким чином, у ЗВО функціонує децентралізована бібліотечна система, яка дозволяє користуватись бібліотечними ресурсами у декількох місцях одразу. Бібліотека надає доступ користувачам до різноманітних баз даних, на кшталт, Scopus. Бібліотечний фонд за спеціальністю відповідає ліцензійним умовам. Процеси поповнення саме правової літератури у бібліотеку відбуваються шляхом взаємодії із кафедрою права, яка пропонує поповнити бібліотечний фонд певними одиницями. Під час дистанційного навчання бібліотека працювала в онлайн-режимі з відкритим доступом для студентів. Не дивлячись на вихід ЗВО з дистанційного навчання, можливість електронного користування все ще залишається актуальною для здобувачів вищої освіти. Також варто звернути увагу на багатофункціональні можливості бібліотеки. Також навчально-методичний кабінет дозволяє користуватись ресурсами, отриманими в межах участі викладачів кафедри у програмі Erasmus + HRLAW «European Human Rights Law for Universities of Ukraine and Moldova» (навчальні матеріали та доступи до інформаційних баз), який є загальнодоступними та безкоштовними для всіх охочих учасників освітнього процесу. Для наукових працівників та викладачів передбачені облаштовані кабінети, забезпечені комп'ютерами. У зазначеному корпусі є доступ до мережі Інтернет з працюючим WI-FI, до якого можуть приєднатись учасники освітнього процесу. Серед об'єктів інфраструктури, слід зазначити, що ЗВО має потужну спортивну базу, яка являє собою функціонуючий басейн, стадіон, спортивну залу, добре обладнану для занять баскетболом, волейболом та іншими видами спорту, тенісний майданчик тощо. Усі об'єкти є вільними та безперешкодними для відвідування для студентів, які підтвердили це під час спілкування.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Під час спілкування із учасниками освітнього процесу, який реалізується за освітньою програмою, було неодноразово підтверджено факт наявності безоплатного доступу до матеріально-технічних, інформаційних, навчальних, навчально-методичних ресурсів. Вся представлена ЗВО інфраструктура є відкритою та доступною для користування для будь-яких учасників освітнього процесу, фактів дискримінації чи недопущення до певної інфраструктури не відбувалось. Мережа різноманітних адміністративних інституцій в системі ЗВО дозволяє здійснити належне сервісне забезпечення освітнього процесу. Здобувачі вищої освіти завчасно отримують необхідну інформацію про перебіг освітнього процесу, мають практичну можливість комунікації безпосередньо із завідувачем кафедри, викладачами кафедри, із представниками деканату та всіма адміністративними підрозділами, що представлені у ЗВО з метою інформаційного, консультативного супроводу навчального процесу.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси. Говорячи про безпечність освітнього середовища, слід відмітити, що під час спілкування із ректором ЗВО, ним було підкреслено, що ЗВО має власну котельню, яка здатна забезпечити належні та задовільні умови для функціонування учасників освітнього процесу під час опалювального сезону. Також на базі ЗВО функціонує медичний центр, доступний та відкритий для звернень. У навчальному корпусі є буфет, якість продукції якого була позитивно оцінена здобувачами вищої освіти. Гігієнічні та санітарні вимоги облаштування відповідних приміщень (туалетних кімнат) є дотриманими з боку ЗВО. Різноманітні інституції, на кшталт, профсоюзного комітету, органів студентського самоврядування, мають відповідні приміщення, передбачені для здійснення цими органами своїх повноважень. Під час спілкування із студентами, було з'ясовано, що останні регулярно звертаються до різноманітних відділів у структурі ЗВО з метою вирішення питань, що виникають на ґрунті організації навчання та особистих проблем. Студенти залишаються задоволеними отриманими результатами під час взаємодії із структурними підрозділами у системі ЗВО.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою. Протягом спілкування із гарантом ОП, викладачами, студентами, працівниками різних забезпечувальних відділів ЗВО, було з'ясовано, що організаційна, освітня та соціальна форми підтримки реалізуються передусім за допомогою надання здобувачам вищої освіти інформації безпосередньо у стінах ЗВО шляхом очного спілкування. Відповідно до року навчання, здобувачі мають куратора свого курсу, який є викладачем, до якого вони мають змогу звернутись за необхідною інформацією. Учасники ОП практикують відкриті зустрічі із адміністрацією ЗВО, мають змогу звернутись безпосередньо до завідувачки кафедри та бути почутими. ОП використовує сучасні методи комунікації – веб-сайт ЗВО та сторінки у соціальних мережах. Інформаційна форма підтримки провадиться шляхом представлення актуальних відомостей на інформаційних стендах та дошках у стінах ЗВО та публікації важливої інформації на офіційних Інтернет-сторінках ЗВО. Також варто зазначити, що учасники освітнього процесу (викладачі та здобувачі вищої освіти) перебувають у постійному інформаційному контакті один з одним, спілкуються, зокрема, за допомогою соціальних мереж, месенджерів. Випадків несвоєчасного доведення до відома певної інформації, ігнорування організаційних, освітніх, соціальних та інформаційних потреб здобувачів вищої освіти, на думку, фокус групи студентів, зафіксовано не було. Кафедрою права активно практикується проведення опитувань серед студентів, в яких вони можуть висловитись з приводу перебігу освітнього процесу на ОП, які враховується у майбутньому кафедрою ОП з метою покращення умов навчання. Також серед форм взаємодії із здобувачами вищої освіти є можливість звернення до психологічної служби, яка діє у стінах ЗВО та факультету і є відкритою для звернень від студентів та забезпечення їхнього психологічного добробуту

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою. В рамках освітньої програми не навчаються студенти з особливими потребами. У ході зустрічі, присвяченій огляду матеріально-технічної бази ЗВО, гарантом ОП було представлено пандус, який може застосовуватись здобувачами вищої освіти з інвалідністю для того, щоб потрапити у навчальний корпус. З візуальної точки зору, пандус має незадовільний стан з огляду на його нефункціональність та нездатність витримати візок. Під час резервної зустрічі, заступником декану гуманітарно-правового факультету, було повідомлено, що, взагалі, на факультеті навчалась особа, яка мала певні порушення зору, відтак, мала особливі потреби, які задовольнялись шляхом організаційної підтримки та допомоги спеціального куратора.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми. Під час розмови з здобувачами було з'ясовано, що жодних випадків експлуатації, фізичного та психічного насильства, дискримінації (за будь-якою ознакою), проявів сексуального домагання, корупції в межах акредитованої освітньої програми зафіксовано не було. Особливо хочеться звернути увагу на те, що на ОП навчаються студенти з інших країн, які під час зустрічі, зазначили, що жодних дискримінаційних проявів на національному, етнічному, мовному ґрунті не відбувалось. Здобувачі вищої освіти різних форм навчання обізнані про можливість звернення до Студентського омбудсмена та Комісії добросовісності, усвідомлюють практичну природу своїх прав. Представлена фокус-група акцентувала увагу на тому, що взаємодія із адміністративними підрозділами ЗВО є нескладною, доступною, відкритою для звернень та пропозицій.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

До позитивних практик слід віднести комплексну матеріально-технічну забезпеченість, яка сприяє як формуванню та вихованню фахових компетентностей у здобувачів (зала судових засідань, криміналістичний клас), так і загального розвитку особистості, можливості бути долученим до різноманітної активності ЗВО (спортивна інфраструктура, навчально-методичний кабінет, бібліотека, наявність доступу до навчальних ресурсів, психологічна служба). Окремо хочеться виділити створення на базі кафедри права навчально-методичного кабінету, який являє

собою навчальний простір для всіх охочих, може слугувати місцем підготовки для практичних занять, виконанням домашніх завдань, зайняттям науковою діяльністю та проведенням часу. Перевагою є система, так званої, децентралізації бібліотечних ресурсів у вигляді можливості отримання та використання літератури безпосередньо у цьому навчально-методичному кабінеті. Також варто звернути увагу на розвиток ОП у бік міжнародного співробітництва на прикладі взаємодії із програмою Erasmus+, представленням для студентів можливості вивчати запропоновані в рамках програми навчальні матеріали, мати доступ до інформаційних ресурсів. Ще серед позитивних складових ОП можна виділити наявність оптимізованої комунікації між всіма учасниками освітнього процесу, використання сучасних засобів зв'язку.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

До недоліків, наявних у ОП слід віднести невідповідність об'єктів інфраструктури вимогам, що можуть висуватись особами, що мають особливі потреби та навчаються на ОП у контексті доступу до будівлі ЗВО, переміщення по самому навчальному корпусу. Рекомендується розробити поступовий план впровадження технологій для забезпечення пересування здобувачів з інвалідністю та технічно оновити ті об'єкти, що перебувають у незадовільному стані, який нівелює можливість їхнього застосування (пандус, розташований біля входу в навчальний корпус).

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень B

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Зміст освітньої програми цілком відповідає вказаному критерію, з огляду на потужний рівень матеріально-технічної бази, представлений ЗВО та наявності безпосереднього безкоштовного та безперешкодного доступу учасників ОП до різноманітних об'єктів інфраструктури. Втім, слід вжити заходів щодо забезпечення осіб з особливими потребами необхідним умовами для їхньої життєдіяльності в межах ЗВО.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Заклад вищої освіти не послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми - є підстави вести мову про фальсифікацію ОП 2017 року шляхом внесення до неї ЗК, СК та ПРН зі стандарту грудня 2018 року. ЗВО має декілька нормативно-правових актів, що регулюють порядок впровадження освітньої програми, зокрема: Положення про розроблення та модернізацію освітніх програм; Положенням про організацію освітнього процесу в ХАІ; Положенням про систему забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти» ХАІ; Положення про розроблення та модернізацію освітніх програм. Більш за це, у ЗВО наявна особа, яка відповідає за забезпечення якості освітньої програми у вигляді Помічника ректора із забезпечення якості вищої освіти. При цьому, всі активні учасники ОП беруть участь у процесах забезпечення якості вищої освіти шляхом внесення своїх пропозицій. Проте, не дивлячись на належне нормативне та інституціональне підґрунття, процедура моніторингу та перегляду освітньої програми має певні практичні проблеми: незрозумілими є підходи до визначення вибіркового блоку навчальних дисциплін: чи на всіх курсах однаково реалізується право студента на вибір навчальних дисциплін; питання мовного супроводу викладання дисциплін на ОП для студентів-іноземців; відсутність визначеності з приводу розподілу навантаження з викладання іноземної мови на 4 курсі, зміні змісту навчальних дисциплін із огляду на інтереси викладачів кафедри права, а не заявлених у нормативних документах ЗВО: змін потреб суспільства, очікуванні і потреб студентів, урахуванні змісту ОП у світлі найновіших досліджень у відповідній галузі тощо.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Відповідно до інформації отриманої у ході спілкування із з учасниками ОП: здобувачі вищої освіти є постійно залученими до процесів забезпечення якості вищої освіти шляхом прямих вербальних звернень та участі у відповідних кафедральних заходах. Студенти зазначили, що неодноразово висловлювали свої пропозиції з приводу коригування плану навчального семінару, включення відповідних освітніх компонентів до складу навчальної

дисципліни та інших питаннях забезпечення якості освітнього процесу. Активну роль в цьому відіграють як органи студентського самоврядування, так і окремо всі охочі студенти. Основна практика ЗВО у цьому напрямку реалізується шляхом проведення систематичних та регулярних опитувань, які є доступними для ознайомлення та враховуються у майбутній діяльності гаранта та кафедри права. Так, у ході спілкування із студентською спільнотою, було з'ясовано, що студенти 1 курсу висловлювали свої пропозиції з приводу корегування плану семінарських занять з історії держави і права, які були почуті та враховані викладачем при плануванні наступного семінарського заняття. Також окремі студенти зазначали про їхню безпосередню участь у відкритих зустрічах та подіях, організованих кафедрою права або адміністрацією ЗВО, де вони мають можливість висловлюватись з приводу якості освітньої програми. В цілому, думка студентів є представленою у процесах перегляду ОП. Проте, слід звернути увагу, що певних змін у змісті ОП внаслідок відношення студентів до конкретних положень ОП або їхнього невдоволення певними її пунктами, внесено жодного разу не було. При цьому, ЗВО проводить регулярні анкетування з приводу якості освітнього процесу та аналізує ту інформацію, яку пропонують студенти.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Під час безпосереднього спілкування із роботодавцями, було з'ясовано, що, зокрема, для деяких роботодавців (Бутенко Віктор Борисович, керівник Луганської місцевої прокуратури) є важливим розвиток напрямку, пов'язаного з кримінальним процесуальним правом, оперативно-розшуковою діяльністю. Також серед фокус-групи роботодавців було висловлено позитивне ставлення до ОП в аспекті наявності таких навчальних дисциплін як Митне право та Транспортне право з огляду на їхню унікальність та актуальність на ринку юридичних послуг. Так, одним з роботодавців (Парамоненко С.Б. – директор ТОВ «Східно-український бізнес ресурс») було висловлено пропозицію впровадження спеціального курсу «Митний брокер», яка б містила певні міждисциплінарні елементи. Більш за це, слід відзначити, що роботодавці мають можливість безпосередньої участі у формуванні ОП шляхом відвідування засідань кафедри. Так, на думку Федосенко Н.А. – адвокат, к.ю.н., директор Консалтингово-правова компанія «Столиця», слід дещо звужити цивілістичний блок ОП та розширити навчальні дисципліни з циклу Інформаційного права. Студенти мають можливість проходити виробничу практику у залучених роботодавців: останні позитивно відгукуються про здобувачів вищої освіти, вони є практично підготовленими до юридичної роботи. Втім, на думку роботодавців, є доречним розвивати ОП у напрямку передбачення навчальних дисциплін з альтернативного вирішення спорів з огляду на сучасні світові тенденції.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

З огляду на те, що у 2020-2021 навчальному році будуть вперше випущені здобувачі цієї ОП, говорити про практичне відображення цього підкритерію поки що зарано, проте формальні умови для його реалізації є в наявності, так як у ЗВО функціонує Відділ сприяння працевлаштуванню студентів і випускників ХАІ, який більш фахово на цілеспрямованого має провадити цю діяльність. Спілкування із представниками Відділу сприяння працевлаштуванню студентів і випускників ХАІ підтвердило практичну спроможність ЗВО відслідковувати та аналізувати кар'єрний шлях випускників ОП. До того ж, наявність договірних відносин із потенційним роботодавцями може бути також використана у якості інструменту по аналітиці та тим проблемам, що існують у світлі практичного працевлаштування випускників ОП.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Згідно із Положенням про управління якістю вищої освіти <https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-pro-organizaciyu-sistemi-upravlinnya-yakistyu/polozhennya-pro-sistemu-upravlinnya-yakistyu/>, ЗВО формулює більш конкретне ставлення до політики забезпечення якості. Так, визначається кадрові та матеріально-технічні аспекти ЗВО, і їхній вплив на якість освітнього процесу. Проте, положення цього документу є доволі загальним та не містять конкретики. Ознайомившись із цим документом, неможливо дійти висновку про суб'єктний склад, який здійснює контроль за забезпеченням якості вищої освіти в кожній із описаних сфер. Втім, вважаємо за доречне відмітити п. 9.1.2 цього Положення, відповідно до якого: Основними джерелами інформації про задоволеність замовників є результати їх анкетування або опитування, результати розгляду звернень, рекламаций і пропозицій замовників, їх відгуки стосовно наданих послуг, зустрічі з замовниками тощо. Власне, це і було підтверджено під час спілкування з учасниками освітнього процесу. Така система в рамках ОП показала себе як ефективна. Також хочемо звернути увагу на те, що наявна окрема посада – Помічник ректора з забезпечення якості вищої освіти (далі – Помічник ректора), яка має комплексно займатись питаннями якості вищої освіти, існує більш у якості формальної, ніж практичної та прикладної інституції. Такий висновок ЕГ було зроблено після спілкування із цією особою, на основі відсутності з її боку конкретних пропозицій та застережень з приводу перспектив майбутнього вдосконалення ОП, методів його роботи та тенденцій, що обумовлені необхідністю змінювати зміст ОП. Діяльність ЗВО в аспекті забезпечення якості вищої освіти здається дещо декларативною та теоретичною. Різні інституції в однаковій мірі уповноважені впливати на якість освітнього процесу, що підтверджується у локальних нормативно-правових актах на кшталт Положення про планування і проведення внутрішнього аудиту, Положення

про управління ризиками, але уніфікованого та компетентного підходу до процедури забезпечення якості ЗВО не провадить, що обумовлено децентралізованою системою забезпечення якості вищої освіти. Можемо спостерігати, що ОП змінювалась у напрямку розташування навчальних дисциплін у відповідних семестрах. Так, у наборі за 2020 рік у 7 семестрі було додано такі дисципліни як: Правове регулювання безпеки цивільної авіації, Відшкодування шкоди, завданої на авіаційному транспорті, Міжнародне повітряне та космічне право. Тобто, ОП стає більш вузько направленою та дисциплінарною, базується на тих галузях права, що є керівними на даній ОП

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Під час попередньої акредитації (справа № 72/АС-20) ЗВО було вказано на необхідність активізації роботи в напрямку вдосконалення процедури вибору дисциплін і можливості створення загальноуніверситетського пулу та посилення вивчення іноземних мов здобувачами вищої освіти, наприклад, за рахунок збільшення аудиторного навантаження з відповідної ОК та/або викладання фахових ОК іноземною мовою, публікаційної активності іноземною мовою здобувачів тощо. Отже, посилення мовних компетентностей здобувачів є системною проблемою ЗВО, що потребує виправлення.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Враховуючи той факт, що у ЗВО наявна окрема посада - Помічник ректора з забезпечення якості освіти, можемо сказати, що інституційно та формально ЗВО виконує вимоги з приводу вдосконалення якості вищої освіти. Учасники ОП перебувають у постійному комунікаційному процесі один з одним, студенти здатні впливати на освітній процес, бути вислуханими. Всі учасники ОП дотримуються правил та вимог академічної доброчесності та обізнані з приводу порядку дії у випадку порушення певних правил. З огляду на специфіку ЗВО, учасники ОП намагаються робити акцент на унікальних дисциплінах, що притаманні вузьким галузям та міждисциплінарному спрямуванню: Повітряне право, Транспортне право, що сприяє міжгалузевому розвитку ОП та інтеграції технічних та гуманітарних спеціальностей. Хочеться відмітити особливу активність з боку студентів з приводу якості ОП, напрямків її вдосконалення та активної участі в навчальному процесі. Дійсно, помітна їхня включеність до освітнього процесу та загальне розуміння мети їхнього навчання. Спілкування з викладачами запевнило експертну групу в тому, що вони зацікавлені у створенні придатних умов для забезпечення ефективного освітнього процесу, враховуючи виклики сьогодення. Проте, наявні проблеми, пов'язані із наданням освітніх послуг студентам-іноземцям, враховуючи нормативну невідповідність вимогам, які висунуті законодавством та взагалі освітнім процесом, який відбувається відносно іноземців: вони вивчають ОП українською мовою, яка передбачає підготовку висококваліфікованих фахівців за спеціальністю «бакалавр права» в парадигмі українського юридичного ринку. Водночас, рівень володіння українською мовою цих студентів є недостатньо просунутим, що змушує експертну групу замислитись з приводу справжності освітнього процесу та отримання студентами знань та навичок, передбачених ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

ОП гнучка та придатна до змін: ЗВО регулярно проводить опитування, інформація про які прозора на відкрита, оприлюднюється на веб сайтах ЗВО. Дані є такими, що відповідають реальності з огляду на репрезентативну інформацію: є такі студенти, що повністю незадоволені ОП, є такі, що частково, але є і повністю задоволені. Органи студентського самоврядування, окремі студенти, викладачі переглядають ОП та пропонують відповідні зміни із врахуванням вимог актуального ринку та унікальності ОП. Також варто звернути увагу на наявність ефективного нормативного підґрунтя: ЗВО створив розгалужену систему правил, до яких учасники освітнього процесу можуть звертатись за необхідності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Останні зміни до ОП були внесені внаслідок змін, що були покликані змінами у штатному складі кафедри права, що говорить про низький рівень студентоцентричного підходу до формування змісту ОП. Також певним недоліком в аспекті забезпечення якості вищої освіти є формальна участь Помічника ректора у забезпеченні якості вищої освіти у цьому процесі на зазначеній ОП, що говорить про декларативність цієї посади відносно ОП. На думку експертної групи, ЗВО слід розробити більш чітку систему забезпечення якості вищої освіти у вигляді окремого підрозділу, який би провадив цю діяльність. Також слід звернути увагу на створення більш зручних умов для аналізу та врахування думок студентів щодо якості ОП та загальних принципів навчального процесу. У перспективі розвитку ОП було б доцільно враховувати кар'єрні можливості та перспективи працевлаштування студентів у вигляді впровадження рекомендацій роботодавців.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

В цілому, внутрішня процедура забезпечення якості освіти ОП є комплексною та задовільною, зважаючи на здійснення різними інституціями ЗВО відповідних заходів у цій сфері. Певні недоліки, пов'язані із формуванням підходів до навчання студентів-іноземців та всіх студентів заочної форми навчання, є такими, що нівелюють якість освітнього процесу на ОП. Проте, враховуючи продемонстровану здатність до розвитку та вдосконалення як кафедри права, так й ЗВО в цілому, ЕГ вважає, що внутрішнє забезпечення якості освіти можна виправити протягом року.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила і порядок реалізації освітянами своїх прав і обов'язків є нормативно встановленими. Йдеться про Статут ЗВО, Колективний договір, Кодекс етичної поведінки в ХАІ, Положення про організацію освітнього процесу, опубліковані на офіційному веб-сайті ЗВО. Під час комунікації із студентською спільнотою ОП було виявлено, що наявність можливості та форми реалізації своїх прав є доступними та зрозумілими для всіх учасників ОП. Зокрема, Статут ЗВО визначає всі фундаментальні питання роботи ЗВО, основні принципи роботи інститутів, що перебувають у його структурі. Деякі організаційні процедури навчання регулюються самостійними нормативними актами ЗВО, на кшталт, Положення про академічну доброчесність, Положення про забезпечення права студентів на вибір навчальних дисциплін, Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів тощо. В цілому, офіційний сайт ЗВО є доволі зрозумілим, інтерактивним, простим для користування, містить відповіді на всі питання, що можуть виникнути під час пошуку певної інформації. Що стосується вирішення конфліктних ситуацій, слід зазначити, що вони вирішуються шляхом організації Комісії з питань академічної доброчесності, звернення до уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції та прямої взаємодії із органами студентського самоврядування, адміністративними підрозділами, викладачами ОП, жодної невизначеності чи наявності перешкод у порядку реалізації своїх прав зафіксовано не було.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

За цим посиланням на веб-сайт ми можемо ознайомитись із виконанням умов цього критерію, <https://khai.edu/ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/gromadske-obgovorennya/>, Сторінка надає відомості про канали зв'язку для надсилання пропозицій, скарг, доповнень стейкхолдерами до змісту ОП. Текст ОП розміщений із відповідними змінами, що були внесені у 2021 році, тобто, стейкхолдери мали можливість ознайомитись із останньою редакцією ОП.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

Публікація інформації про ОП відбувається завчасно та регулярно оновлюється у відповідності до виникнення такої необхідності. Відомості про ОП розміщені структурно і логічно, дозволяють швидко знайти необхідну інформацію щодо ОП.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Зрозумілий та структурно чіткий веб сайт ЗВО, легкий та адаптований для швидкого пошуку інформації, наповнений всією необхідною інформацією, не вимагає додаткових зусиль для отримання якихось даних з приводу ОП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Загальні вимоги щодо Критерію 9 є виконуваними з боку ЗВО: інформація є зрозумілою та доступною для користувачів офіційних веб сайтів ЗВО

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряміві досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Дуже позитивне загальне враження від спілкувань із кожною фокус групою нівелював вислів ректора в анекдотичній формі, після озвучення йому виявлених недоліків та рекомендацій по їх усуненню, про відсутність права ЕГ рекомендувати ЗВО процедуру покращення викладання для студентів іноземців. Фактично ЕГ встановила наявність суттєвих недоліків, по 1, 2, 4 Критеріях, проте, враховуючи продемонстровану здатність до розвитку та вдосконалення як кафедру права, так й ЗВО вцілому, ЕГ вважає, що ОП та її реалізацію можна якісно виправити протягом року.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	E
Критерій 2 . Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3 . Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4 . Навчання і викладання за освітньою програмою	E

Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	не застосовується

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **умовна (відкладена) акредитація**.

Додатки до звіту:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	<i>Бази практик ХАІ (1).pdf</i>	lMWnH+uy5yMvwew6G5owNhFOQ5TZI+JiGoQ2hOr5meQ=
Додаток	<i>Богатиренко_Unicheck Similarity Report 1005497446 (1).pdf</i>	n8EPMox7aEwyM3jO3iEOLb6nh16x3JvA8ANDPLKkNgg=

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Шаблистий Володимир Вікторович

Члени експертної групи

Парандій Валентина Олександрівна

Міць Анастасія Миколаївна